

منبع: ماهنامه «اقتصاد ایران» از expresso.pt

درصد بوده که با توجه به اهمیت بیشتر آنها در سبد مصرفی خانوار، بیش از دیگر اقلام، نظرها را به خود جلب می‌کند.

در این راستا، گزارش بانک مرکزی از هزینه خانوار در سال ۸۷ نشان می‌دهد سهم گوشت مصرفی در سبد خوراکی خانوار در حدود ۲۵ درصد بوده است که ۱۳ درصد آن به گوشت قرمز، حدود ۸ درصد به گوشت مرغ، رقیمی در حدود ۲ درصد به گوشت ماهی و مابقی هم به دیگر فرآورده‌های گوشتی اختصاص دارد.

این گزارش نشان می‌دهد سهم شیر و فرآورده‌های آن در سبد خوراکی خانوار، رقیمی در حدود ۸ درصد می‌باشد و همچنین میوه‌های تازه، سهمی معادل ۱۷ درصد هزینه‌های خوراکی خانوار شهری را به خود اختصاص می‌دهند.

در نهایت با جمع کل ارقام، مشخص می‌شود که کل هزینه‌های مصارف خوراکی یک خانوار شهری معادل ۲۴ درصد درآمد آن است. گفتنی است در سال ۸۷ میزان هزینه خوراکی خانوار حدود ۲۷/۵ میلیون ریال بوده که نسبت به سال ۸۶ حدود ۲۰ درصد رشد داشته است.

کنکاش در شاخص‌های تولید و مصرف

مطالعه و مقایسه شاخص بهای کالاهای مصرفی خانوار شهری و شاخص بهای تولید کننده طی سال‌های ۸۷ و ۸۸ نشان دهنده رفتار متضاد بازار در بخش تولید و مصرف محصولات غذایی اعم از کشاورزی و دامی است.

در بازار تولید، در حالی که در سال ۸۷ شاخص قیمت تولید کننده شدیداً رشد کرده بود، این رشد در سال ۸۸ کاهش یافت و حتی در برخی مواقع منفی شد. همچنین قیمت برخی محصولات مورد تقاضای مردم، با افزایش کمتری نسبت به قیمت عوامل تولید مواجه شد و در نتیجه تولید کننده (کشاورز) را مجبور کرد یا از سود خود بکاهد یا این که تورم پنهان را - که ترکیب محصول با تولیدات نامرغوب، نمونه‌ای از آن است - در دستور کار قرار دهد.

همچنین گزارش بانک مرکزی از میزان رشد شاخص بهای عوامل تولید و تولید کننده نشان می‌دهد

در گردش واحدهای تولیدی و هزینه‌های سرمایه‌گذاری و استهلاک این واحدها بسیار بالا است. بنابراین به نظر من نرخ‌های دو رقیمی حال حاضر اصلاً مطلوب نیستند و ما نیازمند نرخ‌های ترجیحی، به‌خصوص در بخش صادرات و تولید هستیم.

اقتصاد ایران: یکی از مباحث مهم در حوزه صادرات، نوسانات نرخ ارز و تأثیر آن بر صادرکنندگان است. بانک توسعه صادرات چه برنامه‌هایی را برای پوشش ریسک ناشی از این نوسانات در نظر دارد؟

در حال حاضر، ما در بخش تبادل ارزی ارزهای مرسوم مشکلی نداریم و ارزهای باثبات‌تر را بر حسب نیاز مشتریان در سبد هزینه‌ای آنها قرار می‌دهیم. در این زمینه چند برنامه را ارائه کرده‌ایم. یک برنامه از طریق وزارت بازرگانی آغاز شده که بخشی از آن در قانون برنامه پنجم پیش‌بینی شده است. مورد دیگر در زمینه پوشش بیمه‌ای نرخ ارز است که به کمک شرکت‌های بیمه و صندوق ضمانت صادرات دنبال کرده‌ایم. علاوه بر این موارد، از طریق بانک مرکزی قرار است عقود جدیدی اضافه شود تا بتوان مسأله هجینگ ریال به ارز یا ارز به ریال را به کمک آن حل کرد.

اخیراً دستورالعملی هم تحت عنوان "قرارداد صلح معاملات آتی ارز" در بانک مرکزی ایجاد شده و مورد تأیید شورای فقهی قرار گرفته است که این قرارداد، به نوعی کار هجینگ و پوشش نوسان را انجام می‌دهد.

اقتصاد ایران: متشکریم. ■

بانکی کشور بتواند میزبان بانک‌های خارجی باشد.

اقتصاد ایران: نخستین بانک مشترک ایرانی-خارجی، بانک ایران و ونزوئلا بوده است. آیا برنامه‌های دیگری در این زمینه وجود دارد و همین بانک ایران-ونزوئلا تاکنون چه اقداماتی را انجام داده است؟

پیش‌بینی‌هایی برای توسعه این کار انجام گرفته و کنسرسیوم‌های مختلفی هم تأسیس شده است. به علاوه، درخواست‌هایی برای همکاری‌های مشترک وجود دارد. بانک ایران-ونزوئلا بعد از رفع محدودیت‌های قانونی فعالیت‌های خود را آغاز کرده و سرمایه اولیه آن از سوی هر دو طرف تأمین شده و ساختار اجرایی آن تقریباً راه افتاده است. در آینده هم فعالیت‌های بیشتری توسط این بانک انجام خواهد شد.

اقتصاد ایران: به اعتقاد شما آیا نرخ بهره نظام بانکی ایران، بر تولیدکننده ایرانی و بالطبع، برنامه‌های توسعه صادراتی کشور تأثیر منفی نمی‌گذارد؟

به عقیده من، نرخ سودی که در حال حاضر برای تولید تعیین شده، رقم بالایی است و لذا به طور حتم باید هزینه‌های تأمین مالی برای بخش تولید و تولیدکنندگان کشور کاهش یابد. به واسطه پارامترهایی نظیر تورم، نوسانات نرخ ارز و مانند اینها، ملاحظات بانک مرکزی و سیاست‌گذاران اقتصادی به این صورت است که انگیزه‌های کافی را برای سپرده‌گذاری در بانک‌ها فراهم کنند. به همین خاطر، شاهد نرخ‌های دو رقیمی سود برای بخش‌های مختلف هستیم. قاعدتاً بخش تولید نمی‌تواند نرخ‌های بالای ۲۴ تا ۲۶ درصد را تحمل کند، زیرا سرمایه

وقتی خوراکی‌ها بازی درمی‌آورند

رقص قیمت‌ها بر سر سفره

مقایسه ارقام نشان می‌دهند سبد خوراکی خانوار در سال‌های ۸۷ و ۸۸ تغییرات معناداری داشته است.

و میزان نوسان قیمتی هر یک از این اقلام هم نشان دهنده سیاست‌گذاری‌های نامناسب نظام توزیع بازرگانی در کشور است، به طوری که رشد قیمتی سیب زمینی، رقیمی نزدیک به ۱۰۰ درصد بوده است.

رشد قیمت‌ها

در میان رشد قیمت اقلام مصرفی خانوار در شهر تهران در هفته منتهی به ۱۰ اردیبهشت ۸۹ نسبت به هفته منتهی به ۱۱ اردیبهشت سال ۸۸ افزایش قیمت گوشت قرمز گوسفند و گوساله، به ترتیب ۳۷ و ۲۳

آمارها نشان می‌دهند در مورد اقلامی که دولت در تعیین قیمت آنها مداخله بیشتری داشته، نوسانات قیمتی بیشتری را شاهد بوده‌ایم. نکته آن است که هر دو بخش تولید و مصرف با این دخالت‌ها زیان دیده‌اند، اما در نقاطی که دولت مجال نیافته نظام‌های کنترل‌ی یا تعرفه‌ای خود را اعمال کند، بازار عرضه و تقاضا تعادل به نسبت بیشتری داشته‌اند.

به عنوان مثال، سیاست‌گذاری دولت در بخش برنج، تنها مصرف برنج را در سفره ایرانی کاهش داده و نتیجه مثبتی به همراه نداشته است. قند و شکر، سیب زمینی

قیمت اقلام مورد نیاز تولید کننده در بخش کشاورزی، شکار و جنگل داری در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۸۸ ۵/۷ درصد رشد کرده است.

از طرفی سطح کلی قیمت غلات در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۸۸ معادل ۱/۳ درصد کاهش یافته، در صورتی که در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۸۷ قیمت

غلات برای مصرف کننده ۴۱ درصد افزایش پیدا کرده بود. به عبارت دیگر، در حالی که هزینه تولید در هر دو سال ۸۷ و ۸۸ به ترتیب ۵۳ درصد افزایش و ۴/۲ درصد کاهش یافته، اما قیمت غلات برای مصرف کننده در سال‌های مذکور ۴۱ درصد افزایش و ۱/۳ درصد کاهش یافته است. این تضاد رفتاری بازار، بیشتر ناشی از

نحوه سیاست‌گذاری دولت و البته تا حدودی متأثر از بحران جهانی بوده که تنها زیان آن متوجه تولید کننده می‌شود.

در بخش حبوبات، شاخص بهای کاشت این دسته

محصولات در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۸۸ با کاهش یک درصدی و در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۸۷ با رشد ۲۹ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل از آن مواجه بوده است.

اما در بخش مصرف، سطح قیمت حبوبات در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۸۸ معادل ۱/۶ درصد کاهش یافته است. همچنین در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۸۷ قیمت غلات برای

مصرف کننده ۸ درصد افزایش را تجربه کرده است.

طی ۱۲ ماه منتهی به پایان بهمن ۸۸ شاخص بهای کاشت گروه سبزیجات ۶/۳ درصد کاهش یافته، اما در مدت مشابه سال ۸۷ این شاخص نزدیک به ۱۴ درصد رشد داشته است. از سوی دیگر، در بخش مصرف، سطح کلی قیمت انواع سبزیجات، حبوبات و فرآورده‌های مربوط به آن، در

۱۲ ماهه منتهی به بهمن ۸۸ معادل ۱/۶ درصد کاهش داشته و برای مصرف کننده در مدت مشابه سال ۸۷ معادل ۸ درصد افزایش را تجربه کرده است. علاوه بر

این، طی ۱۲ ماه منتهی به پایان بهمن ۸۸ شاخص

بهای کاشت گروه پرورش میوه، دانه‌های آجیلی و محصولات آشامیدنی و ادویه‌ای ۴/۵ درصد کاهش یافته است. گفتنی است این شاخص در سال ۸۷ نزدیک به ۳۵ درصد رشد داشته است. از سوی دیگر، در بخش مصرف، افزایش سطح کلی قیمت انواع میوه و خشکبار در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۸۸ معادل ۱۳/۵ درصد و در مدت مشابه سال ۸۷ معادل ۱۵/۵ درصد افزایش یافته است.

در بازار پرورش حیوانات و صید ماهی هم طی سال‌های ۸۷ و ۸۸ شاهد دو رفتار متفاوت هستیم. در بخش پرورش حیوانات، قیمت‌ها مغایر با روند کلی بازار هستند، به طوری که در سال ۸۷ بیش از ۲۵ درصد تورم در بخش بازار مصرف و ۲۱ درصد تورم در بخش بهای تمام شده تولید کننده را شاهد هستیم. اما شاخص قیمت در بخش پرورش گاو و گوسفند، کمتر از ۶ درصد افزایش یافته است. پرورش گوشت مرغ نیز ۴/۹ درصد افزایش داشته است. در سال ۸۸ در هر دو بخش تولید و مصرف، شاخص قیمت با کاهش شدید مواجه شد و این در حالی است که گزارش بانک مرکزی نشان می‌دهد پرورش گاو و گوسفند در سال ۸۸ نزدیک به ۵۰ درصد رشد داشته است.

چالش اصلی کجاست؟

علاوه بر سیاست‌های مداخله‌گرانه دولت و پولی، رفتار متضاد دو وزارتخانه جهاد کشاورزی و بازرگانی در بخش تولید و مصرف از مهمترین دلایل این نوسانات بوده است. این دو وزارتخانه بدون توجه به این که در پازلی به نام دولت هدف واحدی را دنبال می‌کنند، همواره نوعی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کرده‌اند که در عمل، زیان بخش دیگر را منجر شده‌اند. شواهد نشان می‌دهند اغلب، این وزارت بازرگانی بوده که بی‌توجه به سود و زیان بخش کشاورزی، به پیاده سازی ایده‌های خود پرداخته است. نکته مهمتر آن که وزارت بازرگانی هیچ‌گاه سیاست بلند مدتی را اتخاذ نکرده و به دلیل اقدامات مقطعی خود، بسیاری از بنگاهداران بخش کشاورزی و حوزه دامی را قربانی کرده است. افزایش واردات در کنار شیوع گرانی در جامعه، نمونه بارزی از این مسأله است که نشان می‌دهد هیچ برنامه‌ای جهت احقاق حقوق تولید کننده بخش کشاورزی و دامی وجود ندارد. البته این مسأله بدان دلیل است که دولت از یک سیاست‌گذار، به یک عامل در بازار تبدیل شده و از آنجا که عاملیت دولت در بازار بدون ریسک خواهد بود، عملاً قدرت رقابت برای سایر عوامل موجود در بازار از بین می‌رود و این امر سبب می‌شود شاهد رشد بازاری انحصاری با تبعات منفی باشیم. ■

سفره ایرانی در چند سال اخیر

محصول	هفته منتهی به ۱۱ اردیبهشت ۸۹		هفته منتهی به ۱۱ اردیبهشت ۸۸		هفته منتهی به ۳ اردیبهشت ۸۷	
	درصد رشد ۸۹ به ۸۸	درصد رشد ۸۸ به ۸۷	درصد رشد ۸۸ به ۸۷	درصد رشد ۸۷ به ۸۶	درصد رشد ۸۷ به ۸۶	درصد رشد ۸۷ به ۸۶
ماست	۱۱,۰۶۰	۱۰,۹۲۰	۹,۲۲۰	۱,۲۸	۲۰,۰	۱۸,۴
لبنیات	۶۸,۳۲۰	۶۲,۰۰۰	۴۴,۰۴۰	۱۰,۲	۵۵,۱	۴۰,۸
شیر	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۸,۶۴۰	۰,۰	۱۵,۷	۱۵,۷
تخم مرغ	۲۵,۰۲۰	۲۹,۱۲۰	۲۲,۹۱۰	-۱۴,۰	۹,۲	۲۷,۱
وارداتی (غیرتایلمندی)	۱۹,۰۷۰	۱۷,۸۹۰	۱۲,۸۶۰	۶,۶	۴۸,۳	۳۹,۱
برنج	۲۸,۹۷۰	۲۹,۹۴۰	۲۲,۵۸۰	-۳,۲	۲۸,۳	۳۲,۶
داخلی درجه دو	۱۹,۲۳۰	۱۹,۰۸۰	۱۵,۵۶۰	۰,۷	۲۳,۶	۲۲,۶
خیار	۶۳۰	۶,۴۷۰	۵,۳۷۰	-۲,۶	۱۷,۳	۲۰,۵
گوجه فرنگی	۸,۵۶۰	۶,۵۹۰	۱۰,۱۰۰	۲۹,۹	-۱۵,۲۵	-۳۴,۷
سبزیجات	۵,۱۹۰	۴,۲۵۰	۴,۳۸۰	۲۲,۰	۱۸,۵	-۳,۰
سیب زمینی	۷,۸۴۰	۳,۹۹۰	۵,۸۴۰	۹۶,۵	۳۴,۲	-۳۱,۷
پیاز	۶,۹۹۰	۶,۹۵۰	۳,۰۸۰	۰,۶	۱۳۷,۰	۱۲۵,۶
گوسفند با استخوان	۱۴۶,۶۰	۱۰۶,۵۴۰	۸۹,۵۷۰	۳۷,۱	۶۳,۱	۱۸,۹
گاو بی‌استخوان	۱۰۷,۱۲۰	۸۶,۸۸۰	۷۸,۵۲۰	۲۳,۳	۳۶,۴	۱۰,۶
گوشت مرغ	۳۱,۲۶۰	۲۲,۳۶۰	۲۳,۲۸۰	۳۹,۸	۳۴,۳	-۴,۰
قند و شکر	۱۲,۸۴۰	۸,۸۰۰	۸,۰۷۰	۴۶,۰	۵۹,۱	۹,۰
شکر	۱۰,۹۶۰	۷,۰۲۰	۵,۷۵۰	۵۶,۱	۹۰,۱	۲۲,۱
چای	۴۹,۹۲۰	۴۶,۲۰۰	۴۱,۵۵۰	۸,۰	۲۰,۰	۱۱,۲
روغن نباتی	۱۷,۴۰۰	۱۷,۵۸۰	۱۷,۱۸۰	-۱,۰	۱,۳	۲,۳